

Охріменко О. А.

<https://orcid.org/0000-0002-4428-8777>

Державний торговельно-економічний університет

Сокорчук В. М.

<https://orcid.org/0009-0007-4295-0927>

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

СЛОВТВІРНЕ ГНІЗДО ПОДАТКОВОЇ ЛЕКСИКИ В АВТОМАТИЗОВАНОМУ ЛІНГВІСТИЧНОМУ АНАЛІЗІ

У статті здійснено аналіз дериваційної організації податкової лексики сучасної німецької мови на матеріалі одиниць із вершинами Steuer, Gebühr та Abgabe. Дослідження ґрунтується на застосуванні автоматизованих лінгвістичних підходів і передбачає послідовний розгляд словотвірних пар, ланцюжків деривації та парадигматичних утворень. У ході роботи визначено кількісні характеристики та структурну наповненість відповідних словотвірних гнізд, що дозволило виявити рівень їхньої продуктивності в сучасному мовленні. Установлено, що найбільш розгалужені дериваційні структури формуються навколо лексем Steuer, Gebühr і Abgabe.

Вивчення словотвірних систем мов різного ступеня спорідненості має істотне наукове значення, оскільки сприяє виявленню загальних закономірностей дериваційних процесів та поглиблює розуміння формально-семантичної організації похідних і складних лексичних одиниць. Такий підхід відкриває можливість дослідити механізми мовної номінації та простежити взаємозв'язок між структурою мови й особливостями концептуалізації реальності.

Словотвірне гніздо розглядається як системно впорядкована сукупність лексем зі спільною твірною основою, пов'язаних відношеннями похідності. Ієрархічна організація цієї структури відображає поетапний характер словотворення та визначає функціональне місце кожного компонента в мовній системі. Саме в межах такого об'єднання найповніше реалізується семантичний потенціал кореня як смислового центру, що слугує базою для формування похідних одиниць. Аналіз дериваційних зв'язків дає змогу окреслити словотвірний потенціал твірної основи, встановити коло похідних і виявити смислові взаємини між мотивувальним словом та його дериватами. Подібні дослідження дозволяють також виявити національно-культурну специфіку податкової лексики як окремої лексичної мікросистеми.

Ключові слова: словотвірне гніздо, словотвірна пара, словотвірний ланцюжок, словотвірна парадигма, структура.

Постановка проблеми. Проблематика словотвірного гнізда неодноразово ставала предметом дослідження українських мовознавців, серед яких Іван Ковалик, Наталія Клименко, Євгенія Карпіловська, Віктор Верещака, Михайло Лесюк, Василь Ґрещук, Василь Горпинич, Микола Голянич, Ганна Василевич та ін. У працях із дериватології детально описано структурно-семантичну організацію словотвірних гнізд у різних мовах, однак словотвірні гнізда з вершинами Steuer, Gebühr та Abgabe досі не були об'єктом комплексного й системного аналізу, що й зумовлює наукову новизну пропонованого дослідження [7].

У словотворчому аналізі виступають похідні лексичні одиниці, які розглядаються не ізольовано, а як сукупності слів, об'єднаних спільними формальними параметрами та семантичними характеристиками. У межах дериватології такі одиниці осмислюються як системні категорії, що функціонують за певними словотвірними моделями. Основними завданнями словотвору є аналіз внутрішньої будови похідного слова, виявлення його структурних компонентів і типів взаємозв'язків між ними, розмежування похідних та непохідних лексем, а також дослідження способів творення слів і встановлення провідних закономірностей, які визначають динаміку дериваційних процесів [1].

З огляду на структурну двокомпонентність похідного слова, що поєднує твірну основу та словотвірний формант, словотвірні дослідження традиційно здійснюються у двох напрямках – формантоцентричному й основоцентричному. Упродовж тривалого часу дериватологічні студії зосереджувалися переважно на форманті як ключовому елементі словотворення [2, с. 212]. Водночас сучасні підходи дедалі більше акцентують увагу на ролі твірної основи, оскільки саме вона визначає потенціал деривації та напрями розвитку словотвірних структур. Основоцентричний підхід дає змогу глибше проаналізувати механізми формування словотвірних парадигм і пояснити особливості дериваційної поведінки різних класів твірних слів, що є важливим для комплексного опису словотвірної системи мови [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Словотворення активно досліджується на матеріалі різних мовних груп, зокрема германських, романських та індоєвропейських мов загалом. Значний внесок у розроблення теорії деривації зробили західноєвропейські та англомовні лінгвісти, серед яких Valerie Adams, Mark Aronoff, Laurie Bauer, Wolfgang Dressler та Hans Marchand, праці яких заклали теоретичні засади сучасної дериватології й сприяли формуванню системного підходу до аналізу словотвірних процесів [1].

Постановка завдання. Метою статті є дослідження структурної організації словотвірного гнізда з вершинами *Steuer, Gebühr ma Abgabe*. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: охарактеризувати основні елементи структури словотвірного гнізда (словотвірну пару, словотвірний ланцюжок і словотвірну парадигму); визначити ступінь наповненості відповідних гнізд; встановити, які з них є найбільш і найменш розгалуженими за кількісними показниками, а також окреслити перспективи подальших досліджень у галузі дериватології [9, с. 100].

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку дериватології зорієнтований на поглиблене осмислення формальної та семантичної організації похідних слів і складних словотвірних утворень у межах окремих мов, а також на з'ясування їх функцій у процесах мовної номінації. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз не ізольованих дериватів, а цілісних словотвірних структур, що відображають системний характер словотворення.

Одним із пріоритетних напрямів сучасних досліджень залишається вивчення словотвірного гнізда та словотвірної системи як ієрархічно орга-

нізованої сукупності взаємопов'язаних одиниць. Такий підхід дає змогу виявити парадигматичні й синтагматичні зв'язки між спільнокореновими лексемами, простежити закономірності дериваційних процесів і забезпечити системне бачення словотвірної структури похідних слів [5]. Саме в межах словотвірного гнізда реалізується дериваційний потенціал твірної лексеми, фіксуються структурно-семантичні взаємини між його компонентами та виявляються особливості відтворення значення мотивувального слова в семантиці похідних одиниць. Аналіз внутрішньої організації словотвірного гнізда в загальній системі словотвору сприяє розв'язанню актуальних проблем мовного розвитку, оскільки кожне гніздо має чітко визначену структуру, а кожен його елемент посідає функціонально зумовлене місце в мовній системі [6, с.15].

Актуальність обраної теми визначається потребою ґрунтовного аналізу структури словотвірного гнізда з зазначеними вершинами в німецькій мові, оскільки встановлення його формальних і семантичних параметрів сприятиме подальшому розвитку теорії словотвору та уточненню дериваційних моделей податкової термінології. Не менш важливими залишаються питання виникнення нових словотвірних гнізд, заповнення дериваційних лакун у вже сформованих структурах, визначення їхнього обсягу та характеру внутрішніх взаємодій, що й надалі перебувають у фокусі сучасних лінгвістичних студій [8].

Матеріальну базу дослідження становили податкові закони, зафіксовані у *Steuergesetze*. Загальний обсяг проаналізованих одиниць становить 305 термінів, серед яких 109 належать до I парадигми, 148 – до II, 43 – до III та 5 – до IV парадигми.

Словотвірне гніздо *Abgabe* охоплює 18 дериваційних одиниць, з яких одна є вершиною гнізда, 14 входять до I парадигми та 3 – до II парадигми. У синтагматичному вимірі в межах цього гнізда зафіксовано три трислівні словотвірні ланцюжки, зокрема: *Abgabe* ← *Abgabenordnung* ← *Reichsabgabenordnung*.

Словотвірне гніздо *Gebühr* представлено вісьмома одиницями й включає одну вершинну лексему та сім дериватів, що належать до I парадигми.

Окрему групу становить змішане словотвірне гніздо, сформоване з 14 термінологічних одиниць, у якому вершинами виступають лексеми *Lasten, Veranlagung i Gesetz*. Прикладом багатоступеневого дериваційного ланцюжка в межах цього гнізда

є послідовність: *Veranlagung* ← *Veranlagungsarbeit* ← *Veranlagungszeitraum* ← *Zusammenveranlagung*.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях словотвірне гніздо трактується як сукупність лексичних одиниць, пов'язаних між собою відношеннями похідності та об'єднаних спільною кореневою основою. Такі зв'язки мають послідовний характер і відображають реальні дериваційні процеси в мові [10, с. 55]. Отже, словотвірне гніздо можна розглядати як упорядковану систему лексем, поєднаних формальною та семантичною залежністю, системність якої забезпечується наявністю спільного кореня, дериваційної підпорядкованості та центральної одиниці – слова-вершини.

Для словотвірного гнізда характерна чітка внутрішня організація, що реалізується через такі структурні компоненти, як словотвірна пара, словотвірний ланцюжок і словотвірна парадигма. Кожен елемент гнізда посідає визначене місце в межах мовної системи, закріплене мовною нормою. У сучасному мовознавстві сформувалися різні підходи до опису структури словотвірного гнізда, однак у дериватологічних студіях поширеною є позиція, за якою найменшою структурною одиницею такого гнізда вважається словотвірна пара, що складається з твірного слова та його похідного, поєднаних формальними й смисловими зв'язками [11].

Похідні лексеми в межах словотвірного гнізда групуються відповідно до їхніх лексичних значень, які можуть мати як прямий, так і переносний характер. Конфігурація словотвірного гнізда визначається семантикою, морфемною будовою та частиномовною належністю твірної одиниці, яка виконує функцію вершини гнізда. Найчастіше таку позицію займає непохідне, структурно неподільне слово. У процесі деривації на кожному наступному етапі твірна основа зазнає ускладнення, що відображає ступінчастий характер словотворення [4].

У структурі будь-якого словотвірного гнізда центральне місце посідає вихідна, непохідна лексема, яка виконує функцію вершини, тоді як усі інші компоненти є результатом дериваційних процесів. Вихідне слово разом зі своїм дериватом утворює словотвірну пару, що може розгортатися в послідовний ланцюжок, наприклад: *Abgabe* ← *Abgabenordnung* ← *Reichsabgabenordnung*.

Словотвірне гніздо не є статичною структурою, оскільки його межі не фіксовані: воно здатне досить швидко поповнюватися новими одиницями, а окремі лексеми з часом можуть втрачати активність, зміщуватися на периферію або вихо-

дити за межі гнізда. З огляду на динамічний характер дериваційних процесів, словотвірне гніздо доцільно розглядати як упорядковану сукупність слів, пов'язаних відношеннями похідності та об'єднаних спільною кореневою основою [1].

На підставі змодельованих дериваційних полів було виокремлено чотири словотвірні гнізда: три з них сформовані навколо базових податкових термінів *Steuer*, *Abgabe* та *Gebühr*, ще одне має змішаний характер. Аналіз розподілу податкових термінів у межах цих гнізд засвідчив істотну перевагу складних лексичних одиниць, частка яких становить 88,45 %, тоді як складені одиниці охоплюють 9,71 %, а прості – лише 1,84 %. Така пропорція пояснюється як високою семантичною насиченістю складних податкових термінів, так і їхньою більшою мовною економністю порівняно зі складеними конструкціями.

Загальна кількість неповторюваних податкових термінів, зафіксованих у дослідженні, становить 381 одиницю, серед яких 337 є складними, 37 – складеними, а 7 – простими.

За кількісною наповненістю словотвірні гнізда можуть мати різний ступінь складності: від мінімальних утворень, представлених лише словотвірною парою, до розгалужених дериваційних структур. Формування словотвірного гнізда відбувається відповідно до ієрархічного принципу, який передбачає поетапне підпорядкування одних лексичних одиниць іншим. Усі компоненти такого гнізда перебувають у тісній семантичній та формальній взаємозалежності [7].

З формального погляду словотвірне гніздо постає як впорядкована система спільнокорених одиниць, організованих за принципом дериваційної ієрархії. Найпростішим елементом цієї системи є словотвірна пара, що виникає на основі протиставлення твірного слова та його похідного. Подальше ускладнення структури відбувається шляхом об'єднання кількох словотвірних пар, у результаті чого формується словотвірний ланцюжок. Такий ланцюжок відображає послідовний характер деривації та забезпечує лінійне розгортання словотвірного гнізда [8].

Окремий рівень організації словотвірного гнізда становить словотвірна парадигма, яка охоплює похідні одиниці, що перебувають на однаковому ступені дериваційної залежності від твірної основи. У межах гнізда ці парадигми функціонують як локальні мікросистеми, об'єднані спільними словотвірними ознаками. Отже, залежно від характеру дериваційного розгортання словотвірного гнізда може бути представлено сукупністю лан-

цюжків і парадигм, які в комплексі відображають його внутрішню організацію [9, с. 78].

Процес розвитку словотвірного гнізда реалізується у двох основних напрямках: горизонтальному, що відповідає синтагматичному поєднанню похідних одиниць, та вертикальному, пов'язаному з парадигматичними відношеннями між дериватами одного рівня [5].

У парадигматичному вимірі словотвірне гніздо розглядається як упорядкована сукупність словотвірних парадигм, що відображають різні рівні дериваційної залежності похідних одиниць від твірної основи. Натомість у синтагматичному аспекті воно постає як система словотвірних ланцюжків – послідовностей спільнокореневих слів, пов'язаних відношеннями формальної та семантичної похідності. У таких послідовностях кожна наступна одиниця мотивується попередньою та логічно впливає з неї [2, с. 12].

За такого підходу словотвірний ланцюжок можна інтерпретувати як лінійно організований комплекс словотвірних пар, у межах якого кожен новий дериват на певному етапі деривації набуває статусу твірного слова. Початковою ланкою ланцюжка виступає непохідна лексема, що реалізує свій словотвірний потенціал, тоді як завершальну позицію займає похідна одиниця, дериваційні можливості якої вичерпані. Між цими полюсами розташовуються проміжні лексеми, які водночас функціонують як похідні щодо попереднього елемента і як твірні щодо наступного. Таким чином, майже всі компоненти словотвірного ланцюжка, за винятком фінального, поєднують у собі властивості як похідних, так і твірних одиниць [5].

Глибина словотвірного гнізда визначається кількістю дериваційних рівнів, які формуються відповідно до позиції похідної одиниці у словотвірному ланцюжку. Рівень похідності конкретного деривата зумовлюється числом послідовних словотвірних операцій, що відокремлюють його від слова-вершини. Саме вершина гнізда виконує системоутворювальну функцію, задаючи основні формальні та семантичні параметри всієї дериваційної структури. Таким чином, кожне словотвірне гніздо характеризується наявністю кількох ступенів похідності, які репрезентують послідовні ряди дериватів, сформовані в результаті поетапної реалізації словотвірних процесів [11].

Словотвірний ланцюжок як складова частина словотвірного гнізда має низку характерних ознак. По-перше, йому притаманна лінійна організація, що відображає послідовність дериваційних актів. По-друге, за структурною складністю він переви-

щує словотвірну пару, яка посідає нижчий щабель у дериваційній ієрархії. По-третє, словотвірний ланцюжок функціонує як елемент більш складної системи – словотвірного гнізда. По-четверте, його довжина може варіюватися залежно від дериваційного потенціалу твірної основи. По-п'яте, ступінь похідності кожної одиниці безпосередньо пов'язаний з її віддаленістю від вихідного слова. Аналіз словотвірних ланцюжків дає можливість виявити словотвірні афікси, що приєднуються до твірних основ, а також використати ці дані під час морфемного аналізу [5].

У парадигматичному аспекті словотвірне гніздо розглядається як сукупність словотвірних парадигм. У сучасній дериватології усталеним є підхід, за яким словотвірна парадигма трактується як комплекс похідних одиниць, мотивованих спільною твірною основою та розташованих на одному дериваційному рівні. Кожна така парадигма функціонує як локальна дериваційна мікросистема, у межах якої компоненти перебувають у тісному взаємозв'язку й утворюють цілісну структуру. Словотвірні парадигми формуються всіма тими лексемами дериваційного гнізда, які здатні виступати твірними. Відповідно, кількість словотвірних парадигм у гнізді визначається числом твірних слів, що беруть участь у словотворенні [4].

Поняття словотвірної парадигми має виразну лексичну зумовленість, оскільки всі її компоненти поєднані спільним семантичним ядром, яке формується твірним словом. Саме ця семантична єдність створює підґрунтя для точнішого опису структурно-семантичної організації похідних одиниць, а також для визначення їхніх стабільних словотвірних значень, що зумовлюються позицією дериватів у межах парадигми [8].

З урахуванням частиномовної характеристики похідних у структурі словотвірної парадигми виокремлюють окремі сегменти, або блоки (які в науковій традиції часто позначаються як зони). Кожен такий блок охоплює деривати, що належать до однієї частини мови. Виділення блоків у межах словотвірної парадигми ґрунтується на спільності їхньої загальнокатегорійної семантики, яка об'єднує низку похідних у відносно самостійну підсистему [11].

Обсяг або протяжність словотвірної парадигми визначається кількома параметрами, зокрема кількістю частиномовних блоків, набором словотвірних значень та числом дериватів, що репрезентують ці значення. Відповідно до ознаки протяжності в мовознавстві розрізняють кілька типів

словотвірних парадигм: нульові, характерні для лексем, які не реалізують дериваційного потенціалу; однозонні, що включають деривати лише однієї частини мови; двозонні; тризонні; а також чотиризонні словотвірні парадигми [4].

Отже, конкретна словотвірна парадигма постає як впорядкована система дериватів, об'єднаних передусім за ознакою частиномовної належності похідних одиниць та спільності їхніх словотвірних характеристик.

Глибина словотвірної парадигми як структурної одиниці, що репрезентує дериваційний потенціал твірних лексем, зумовлюється кількістю формально й структурно відмінних дериватів, які реалізують одне й те саме словотвірне значення. Словотвірне значення похідної одиниці постає як узагальнений семантичний компонент, спільний для певної групи лексико-семантичних одиниць, і матеріалізується за допомогою словотвірних форм. Його формування ґрунтується на системних відношеннях між однотипними похідними словами та відповідними твірними основами. Залежно від способу словотворення словотвірне значення може реалізовуватися різними мовними засобами [7].

Для ілюстрації дериваційного розгортання розглянемо словотвірне гніздо з вершиною *Steuer*; *Abgabe*, *Gebühr*, у межах якого простежується послідовне ускладнення структури похідних:

Steuer → *Abzugsteuer* → *Besitzsteuer* → *Besitzsteuerabteilung* → *Gewerbesteuer* → *Gewerbesteueraufkommen* → *Jahressteuer* → *Jahressteuergesetz* → *Jahressteuer-Ergänzungsgesetz* → *Unternehmenssteuerreform* → *Unternehmensteuerreformgesetz* → *Unternehmenssteuerfortentwicklungsgesetz*.

Поданий матеріал ілюструє поступове ускладнення дериваційної структури та одночасне розширення семантичного наповнення похідних одиниць, що свідчить про значну глибину словотвірної парадигми й високий рівень словотворчої активності твірної лексеми. Деривати, об'єднані в межах аналізованого словотвірного гнізда, загальною кількістю 11 одиниць, розподіляються за двома ступенями похідності [1].

Перший ступінь охоплює 6 похідних, у межах яких функціонують три частиномовні зони: а) іменникова, представлена чотирма одиницями; б) прикметникова, що включає одну одиницю; в) прислівникова, також представлена однією одиницею. Другий ступінь похідності репрезентований п'ятьма дериватами, які групуються у дві частиномовні зони: а) іменникову (три одиниці) та б) прикметникову (дві одиниці). Кількісно доміантними в структурі словотвірної парадигми виступають субстантивний і ад'єктивний блоки [4].

Отже, специфіка словотвірної парадигми визначається її частиномовною організацією, сукупністю словотвірних значень похідних у межах кожного частиномовного блоку, а також дериваційними моделями, за допомогою яких ці значення реалізуються. У контексті характеристики сучасного українського іменника доцільно зазначити, що в межах словотвірних гнізд з вершинами *Steuer*, *Abgabe*, *Gebühr* в іншомовному матеріалі саме ці гнізда є найбільш репрезентативними за кількісними та структурними показниками, що й було продемонстровано в нашому дослідженні.

Висновки. Таким чином, словотвірне гніздо постає як упорядкована сукупність лексичних одиниць, пов'язаних між собою відношеннями дериваційної залежності та об'єднаних спільною кореневою основою. Йому властива чітка внутрішня організація, у межах якої кожен компонент посідає визначене місце, зумовлене системою мови й закріплене мовною нормою. Елементи словотвірного гнізда перебувають у тісному семантичному та структурному взаємозв'язку.

За кількісним складом словотвірні гнізда можуть варіюватися від мінімальних, представлених словотвірною парою, до розгорнутих багатокомпонентних утворень. Характер і конфігурація гнізда визначаються семантичними особливостями, морфологічною будовою та частиномовною належністю вихідної лексеми, яка виконує функцію вершини словотвірного гнізда. У переважній більшості випадків вершиною виступає непохідне, структурно неподільне слово, від якого вибудовується подальша дериваційна ієрархія. Базовою одиницею такої ієрархії є словотвірна пара, утворена вихідним словом і його дериватом.

Організація словотвірного гнізда ґрунтується на взаємодії двох структурних вимірів: синтагматичного, у межах якого гніздо реалізується як сукупність словотвірних ланцюжків, та парадигматичного, що репрезентує систему словотвірних парадигм. Аналіз словотвірних гнізд із вершинами *Steuer*, *Abgabe*, *Gebühr* засвідчив, що найвищу продуктивність у мовній системі виявляє гніздо з вершиною *Steuer*. Провідним способом деривації в межах дослідженого матеріалу є морфологічний словотвір, серед підспособів якого домінує суфіксація; менш активними, але також репрезентативними, є префіксація, творення складних слів і постфіксація.

Дослідження словотвірних гнізд такого типу має значний науковий потенціал, оскільки актуалізує потребу створення гніздового словника, у якому була б системно відображена словопороджувальна здатність кореневих морфем німецької мови.

Список літератури:

1. Биховець Н. М. Дослідження романських, германських та балтійських мов. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. 1930–2005. Матеріали до історії. Київ, Довіра, 2005. С. 279–292.
2. Валюх З. О. Типологія словотвірних парадигм іменника в українській мові. Дис. доктора філол. Наук. НАН України, Інститут української мови. Київ, 2005. 393 с.
3. Валюх З. О. Функціональна роль основи твірного слова в процесах деривації. Українське мовознавство. *Міжвідомчий науковий збірник*. КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. Вип. 41. С. 24–31.
4. Воротняк Л. І. Вивчення онімів у складі англійських фразеологізмів як чинник формування нави-чок міжкультурної взаємодії у магістрів вищих навчальних закладів. *Вісник Національної академії Дер-жавної прикордонної служби України Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького*. 2012. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_6
5. Врбель Т. Т. Словотворча прагматика у сучасній англійській мові. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. Донецьк, 2005. 16 с.
6. Гуцуляк Т. Є. Типологія образних семантико-мотиваційних відношень у відіменниковому словотворі української мови. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. 2021.
7. Гуцуляк Т. Є. Словотвірне значення «подібності»: принципи встановлення і фіксування в словникових дефініціях. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*: серія “Філологія”, 12 (80), 2021. С. 88–92.
8. Демська О. М. До початків лексикографування омонімів у європейській традиції. *Дивослово*, 1, (2016). С. 35–39.
9. Рибачківська Л. Є. Словотвірні гнізда з вершинами-онімами в українській та англійській мовах: контрастивний аспект. Дис. канд. філол. наук. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова Київ, Україна. 2017, 247 с.
10. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації 2012–2013. Словник. Харків. Харківське історико-філологічне товариство, 2014. 172 с.
11. Щигло Л.В. Парадигматичні угруповання віддієслівних похідних з категоріальним значенням активного руху в сучасній німецькій мові. *Вісник Сумського державного університету*. Серія “Філологія”. 2008. № 1. С. 146–152.

Okhrimenko O. A., Sokorchuk V. M. WORD-FORMATION NESTS OF TAX TERMINOLOGY IN AUTOMATED LINGUISTIC ANALYSIS

The article examines the structure of word-formation nests with the stems Steuer, Gebühr, and Abgabe in the modern German language. It provides a systematic analysis of word-formation pairs, word-formation chains, and word-formation paradigms; determines the degree of saturation and the quantitative composition of word-formation nests; and demonstrates that the most extensive group in German is represented by word-formation nests with the stems Steuer, Gebühr, and Abgabe.

Word-formation systems of both related and unrelated languages are of significant importance, as they make it possible not only to identify linguistic universals of general derivational morphology, but also to conduct an in-depth analysis of the formal and semantic structure of derived words and complex word-formation units in individual languages. This approach also enables the determination of their role in the processes of linguistic nomination.

The ways in which reality is conceptualised in different languages are conditioned by the structural characteristics of those languages, which makes the comparative study of word-formation systems particularly relevant for identifying derivative units that function as mental representations of human experience and knowledge. The analysis of derived lexemes focuses on defining their semantic space and word-forming potential. Therefore, studies that concentrate not on isolated words but on word-formation nests are especially promising.

A word-formation nest is defined as an ordered set of words united by a common root and organised through derivational relationships. Its structure determines the position of each component within the language system, while the hierarchical sequence reflects the stepwise nature of word formation. Word-formation nests most fully reveal the semantics of the root as a semantic core that serves as the basis for an entire group of related words. An analysis of a word-formation nest makes it possible to determine the derivational potential of the root, establish the inventory of derivatives, and identify semantic relations with the motivating word. Such studies reveal the national and cultural specificity of word-formation nests as lexical microsystems, which is particularly important in the analysis of universal lexical units characterised by extensive derivational connections. The relationships formed in this way create complex word-formation units that share a common productive base and belong to the same level of derivation. All such words function as productive bases, forming their own word-formation paradigms.

Keywords: *word-formation nest, word-formation pair, word-formation chain, word-formation paradigm, structure.*

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026